

Friese Waddenkust
belangrijk voor Oost-
Atlantische
vliegroure van vogels

Meinte Engelmoer

Provinsje Fryslân -
monitoring (2003
– 2020)

Friese
waddenkust
(1968 – heden)

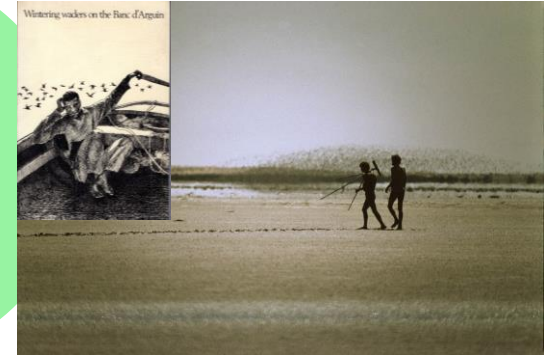

Wie is die Engelmoer?

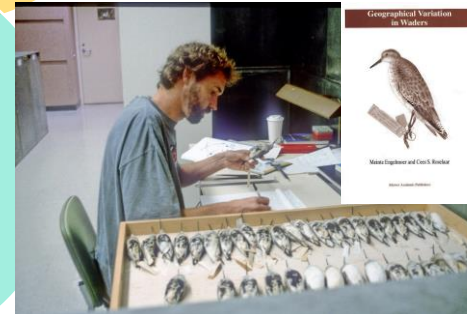
Oost-
Atlantische
vliegroute
(1981 – 2008)

Mauritanië
(1979 & 1988)

Arctische
broedgebieden
(1981 – 1998)

Wat
omschrijft
het beste
uw basis-
houding ten
opzichte van
de natuur?

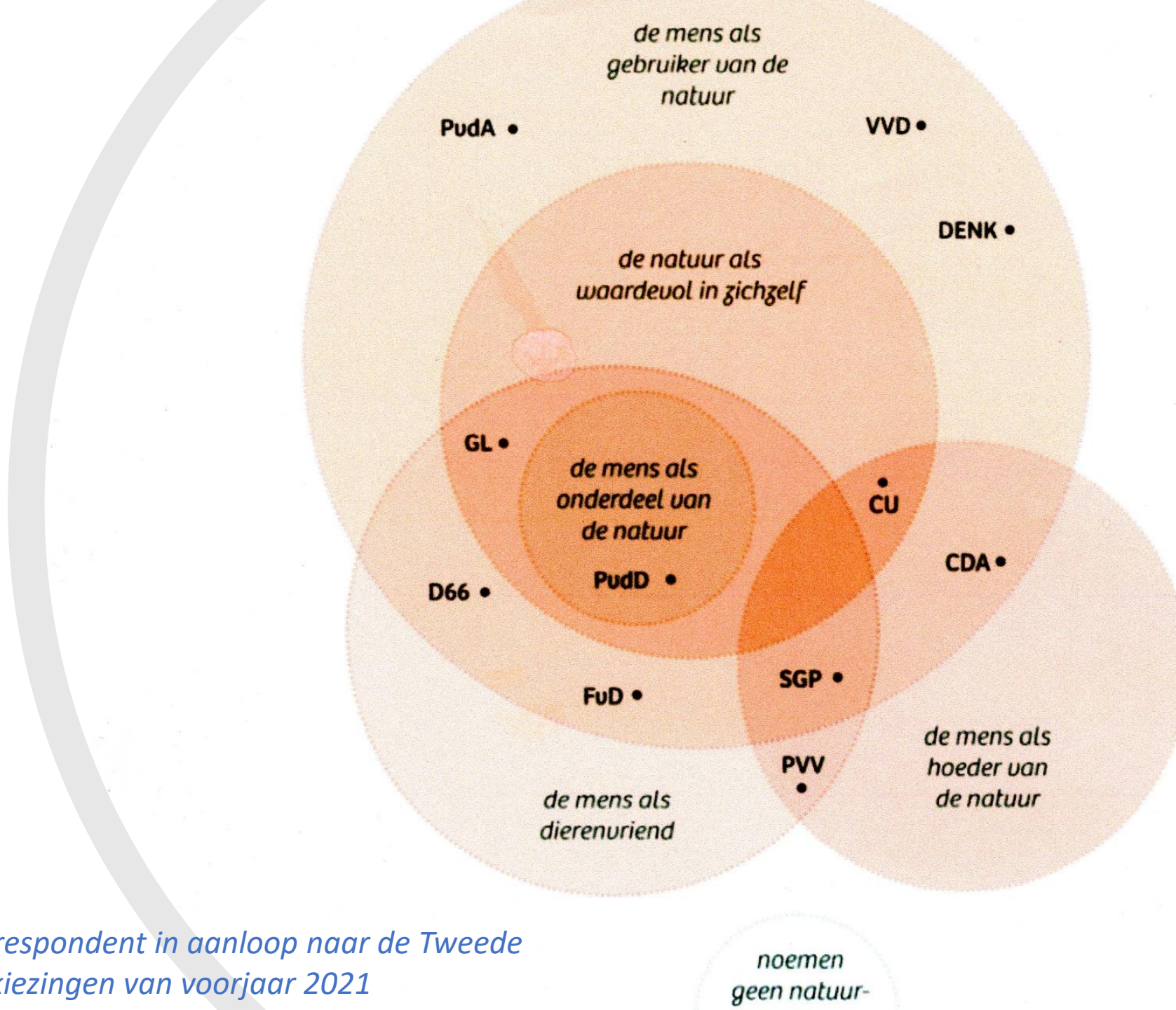
Bent u gebruiker van de natuur?

Ziet u de natuur als waardevol in zichzelf?

Voelt u zich onderdeel van de natuur?

Bent u een dierenvriend?

Bent u een hoeder van de natuur?

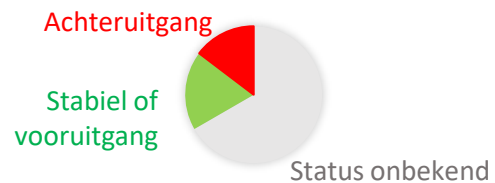
Quote G. van den Brink – Hoogleraar bestuurskunde NRC 4-12-2021:

Willen we Nederland als beschaafde natie opnieuw uitvinden, dan is een herwaardering nodig van precies die grootheden waar liberalen graag vanaf wilden: natuur, gemeenschap en moraliteit. Het duurt misschien langer dan een generatie voordat we onze publieke normen op dit gebied terug hebben. In afwachting daarvan gaan we een donkere, woelige winter tegemoet.

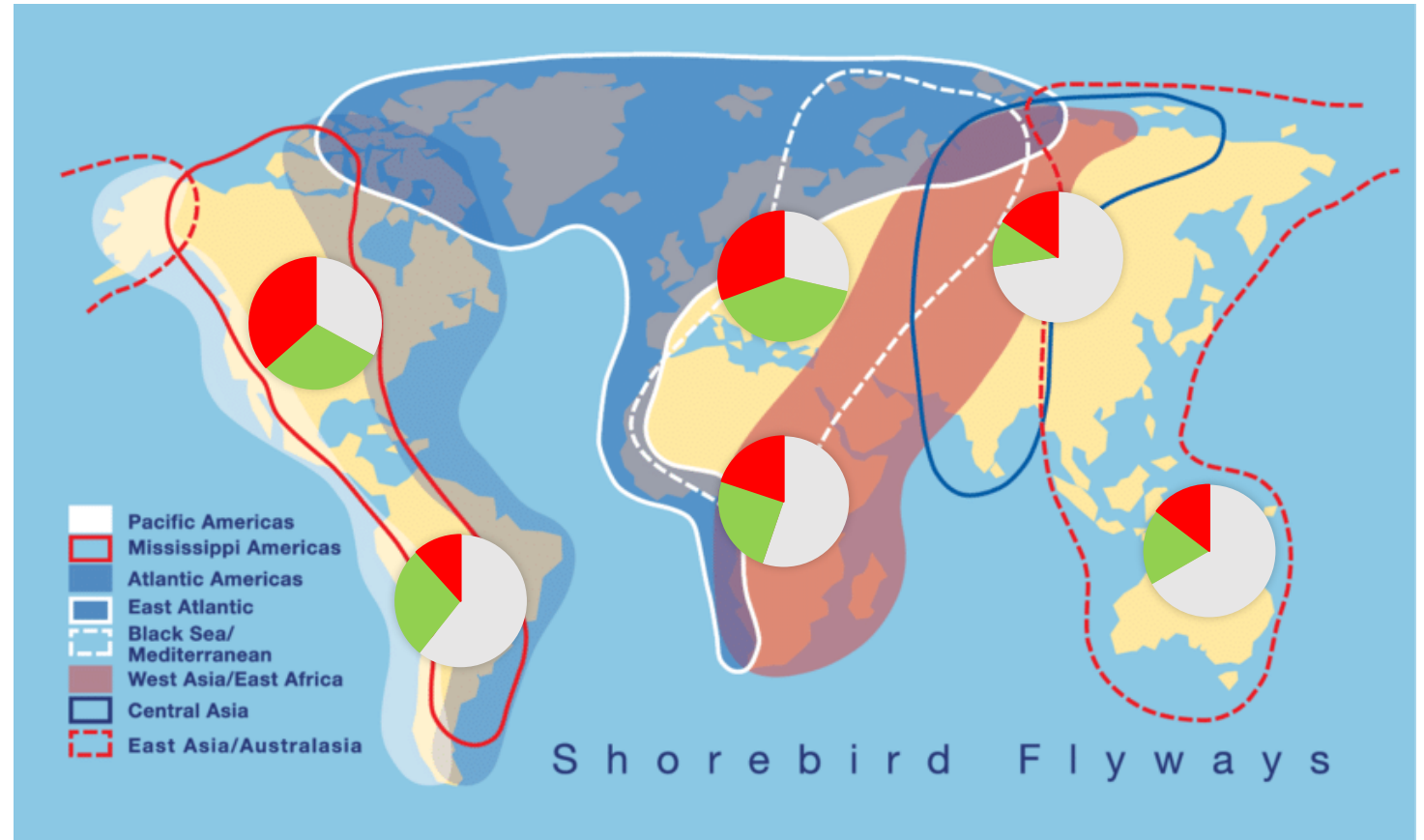
Uit de Correspondent in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van voorjaar 2021

Het flyway- concept

Uit Boere & Stroud (2006)

Futen – zwanen – eenden –
ganzen – reigers –
aalscholver – steltlopers –
sterns - meeuwen

Sterke achteruitgang wereldwijd. Google op: *Waders are declining worldwide!*
Situatie van 2003. Sindsdien is de situatie verder verslechterd.

Oost-Atlantische vliegroute

 Broeden
 Opvetten en overwinteren

Aantal vogels
 100.000 - 1.000.000
 1.000.000 of meer

vraagt speciale vormen van natuurbeheer (rust, voorspelbaarheid, terreinkennis)

- Soorten zijn er maar een deel van het jaar.
- Soorten zijn erg mobiel.
- Soorten hebben een riskante, specialistische levenswijze.
- Terrein-ingrepen (bijv. plaggen of verschralen) hebben beperkt effect.
- Internationale samenwerking is absolute noodzaak.
- Grote gevoeligheid voor verstoring door bijv. recreatie.
- De topprestaties van deze soorten spreken enorm tot de verbeelding. *Die prestaties kunnen goed doorleefd en verteld worden! Aan u de taak dat mogelijk te maken en houden!*

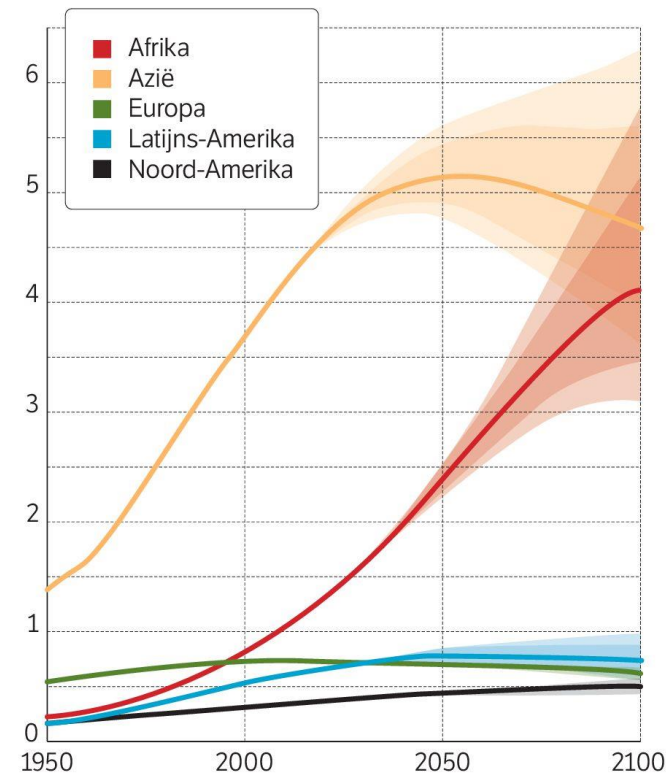
In de Oost-Atlantische vliegroute:

- Slechts 20-50.000.000 miljoen vogels verdeeld over zo'n 50-75 soorten.

- En zo'n 2.000.000.000 mensen – slechts één soort...

Bevolkingsontwikkeling per continent, in miljarden

40-100x zo veel

Wat is die riskante specialistische levenswijze?

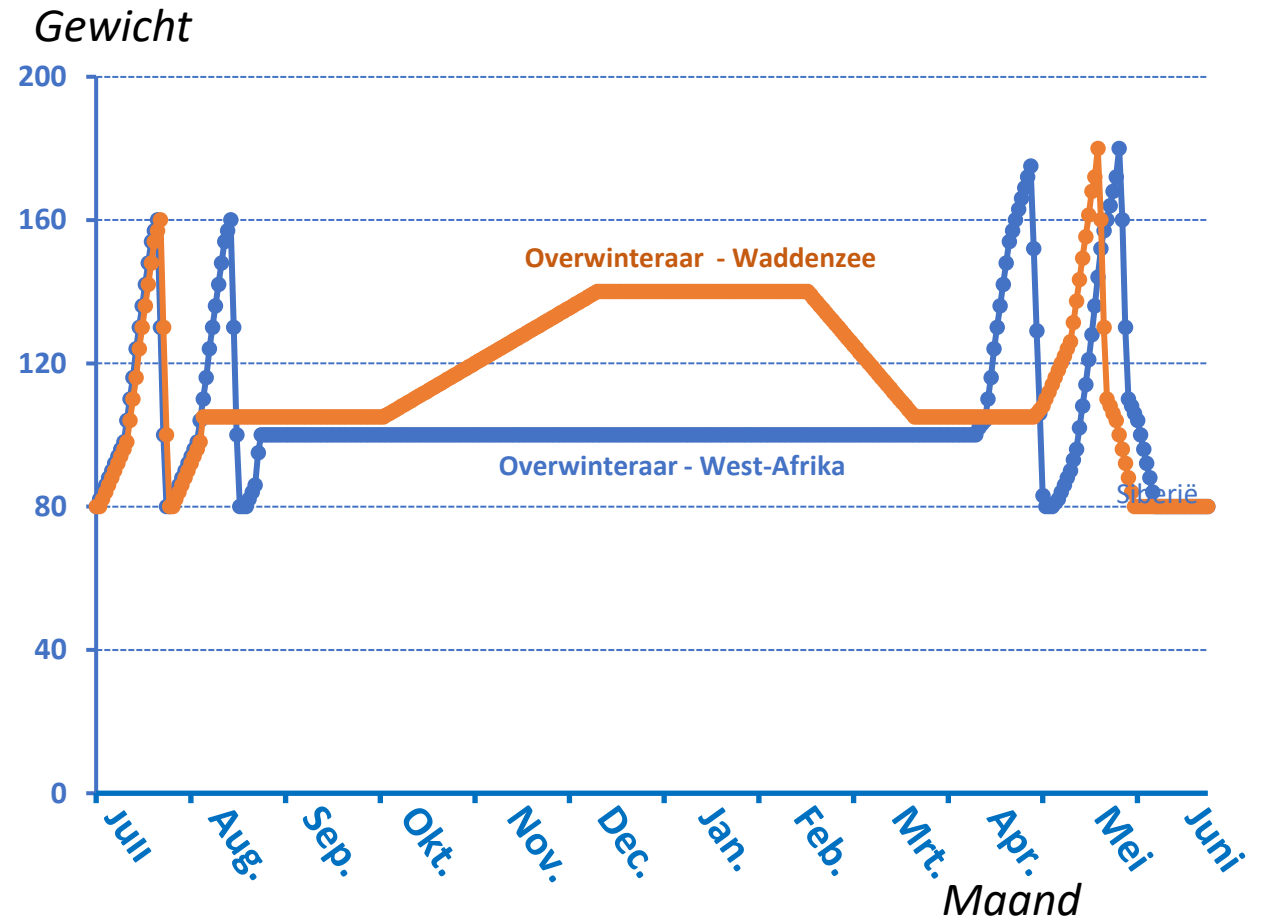
(Te) licht of (te) zwaar?

Avoid dying of starvation

Increases expenses associated with flight and reduces escape capacity

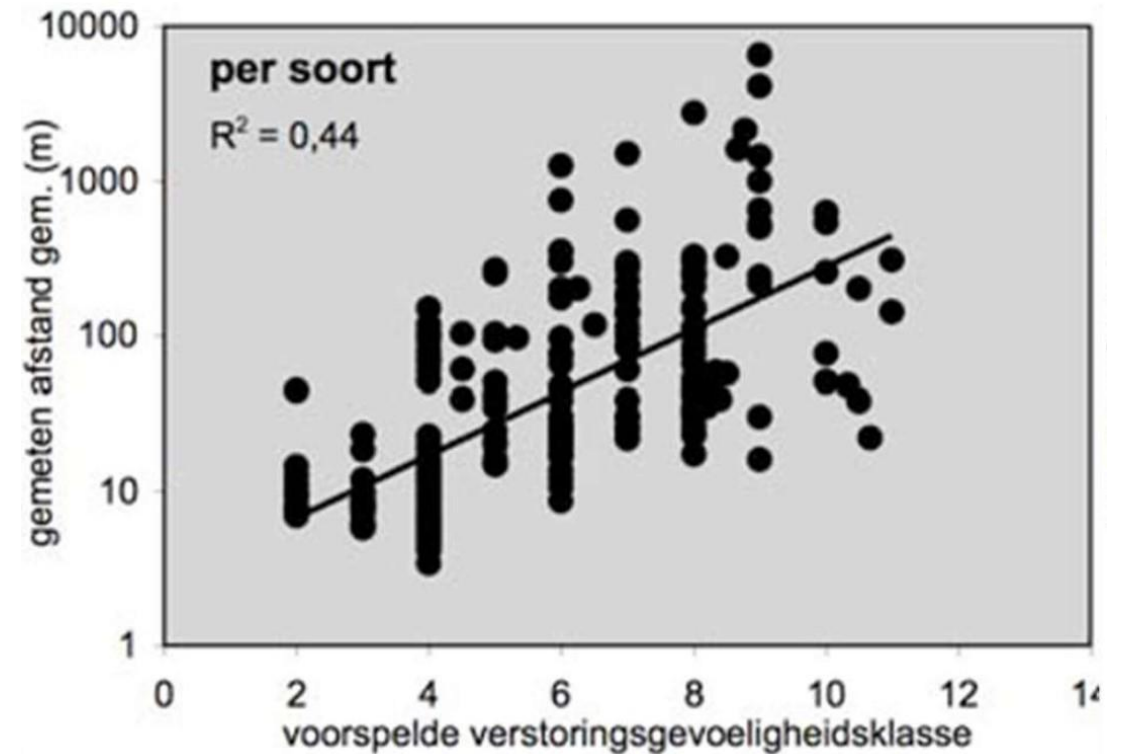
(Small inset image of a person speaking)

Naar Ayala – Wader Study Group meeting 2021

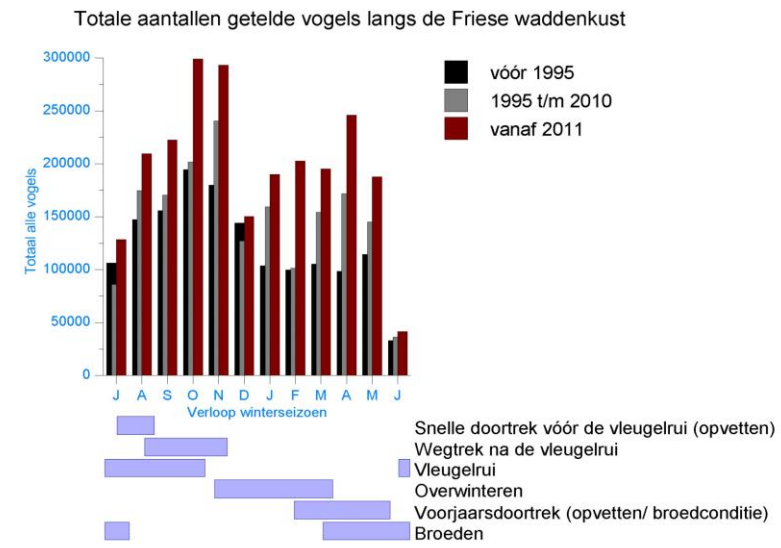
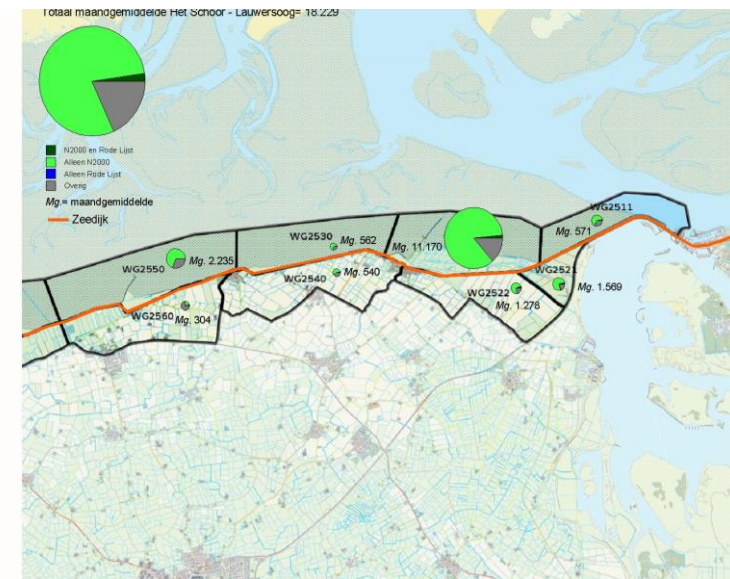
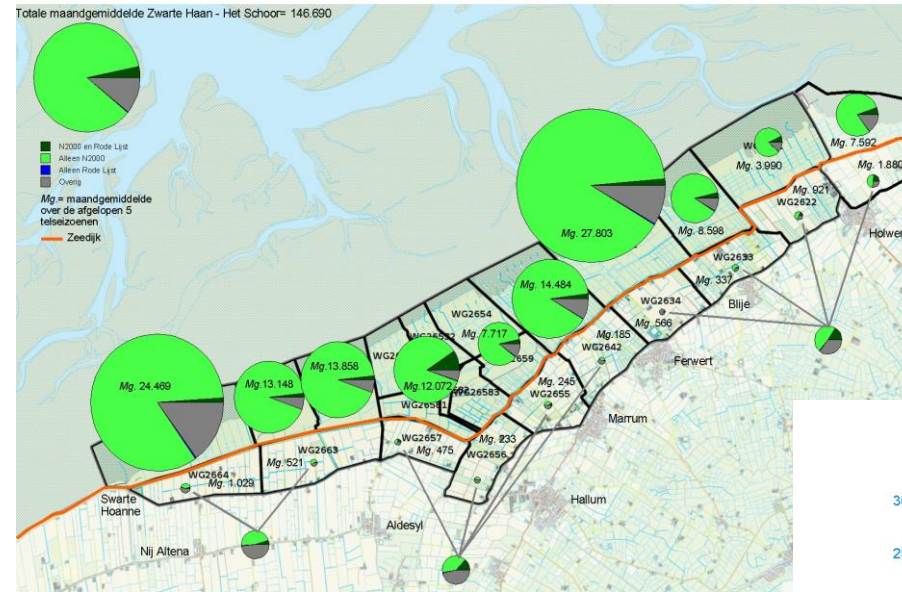
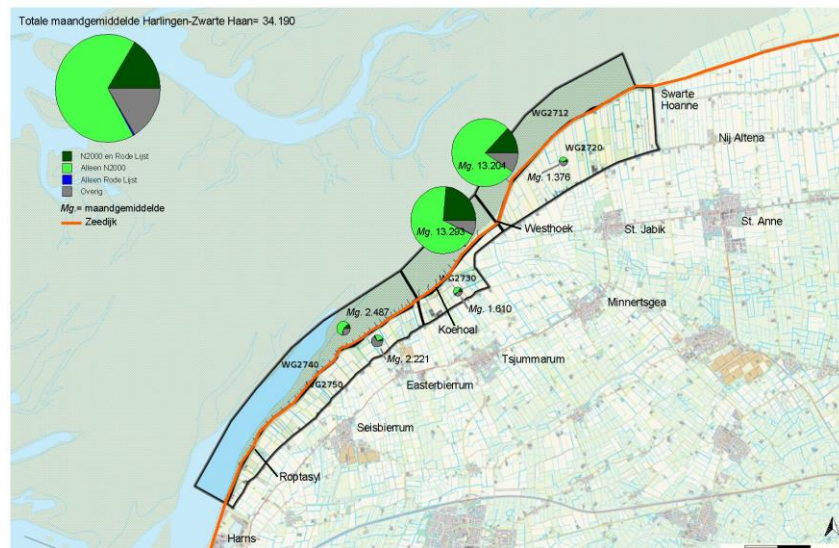

Effecten verstoring (Krijgsveld *et al.* 2008)

- **Gemiddeld effect:** hond > jager > wandelaar > fietser > langzame of stilstaande auto > rijdende auto

de Friese waddenkust heeft binnen de Oost Atlantische vliegroute grote betekenis

Aantallen op Friese waddenkust

FAQ's ambtenaren en adviseurs:
Waar zijn de
hoogwatervluchtplaatsen,
voedselgebieden en broedgebieden
precies? Zet ze op kaart. Dan
houden wij er rekening mee.
Antwoord: Ja, toedeledokie! Op die
vragen kun je geen antwoord geven.
Terreingebruik van vogels langs de
kust is o.a. afhankelijk van:

Dag- of nachtsituatie

Hoogte van de vloed

Weersomstandigheden

Voedselsituatie

Verstorings
(natuurlijk/ menselijke)

Tijd van het jaar

Hoogte van de
kwelderbegroeiing

Aanwezigheid
predatoren

Oplossingen (1) regie, cumulatie, beleven

1. Gemeentelijke samenwerking en bovengemeentelijke regie tussen Harlingen en Lauwersoog.
2. Voorkom *cumulatie van effecten*. Handel naar de geest van de NB-wet en niet naar de letter.
3. Internaliseren waarden en doelen van Werelderfgoed en N2000 bij alle betrokken ambtenaren.
4. Internaliseren van waarden en doelen (WE en N2000) volwaardig onderdeel gebiedsprocessen.
5. Afgewogen zonering recreatieactiviteiten samen met terreinbeheerders (geen keuze = ook kiezen). *Dus niet elk dorp een eigen hondje-rondje buitendijks.*
6. Reserveer locaties voor hoogwatervluchtplaatsen. *Dus geen gesjacher over steeds weer wat meer verstoring van vogels.*
7. Maak het recreanten goed mogelijk die beroemde internationale waarden van vogels in de Waddenzee te zien en beleven met bijv.: onopvallende looproutes (*dus niet bovenop zomerkades*), goede kijkschermen en -hutten.
8. Weersta de druk van grootschalige super verstorende, gebiedsvreemde activiteiten (bijvoorbeeld Wadopera)

Oplossingen (2) – communicatie voor het hele gebied: eenduidig, simpel en duidelijk!

- Simpele en leesbare borden langs hele kust.
- Geen honden buitendijks of op de dijk (losloopgebieden binnendijks realiseren)
- Houd altijd minstens 200 meter afstand van groepen vogels.
- Op geselecteerde plekken: geen toegang tijdens hoog water/ vloed (voorbeeld= Vlieland)
- Stel het verhaal over de topprestaties van vogels in de Oost-Atlantische vliegroute centraal in de toeristische communicatie: 'je hebt wat te beleven in dit natuurlijke Werelderfgoed (en wij als overheden zorgen daar goed voor)'.

U nadert Hoogwatervluchtplaatsen

- Hier rusten bij hoog water vogels
- Loop niet in de richting van groepen vogels
- Houd minstens 200 meter afstand

Oplossingen (3) Beter goed gejat dan slecht bedacht! Ga niet het wiel opnieuw uitvinden.

- Goede handleidingen uit andere landen: Hong Kong, Singapore, Australië.
- Beproefde aanpakken voor combinatie recreatie/ vogels: Waddeneilanden, Balgzand, Duitse/ Deense waddenkust.

Guidelines overview: Managing shorebird roosts

Image: WWF-Hong Kong

- Vegetation management
- Water management

- Limit disturbance
- Manage visitors
- Community engagement

